

บทที่ 1

บทนำ

บ้านปางแดงในเป็นพื้นที่ที่มีชนเผ่าปะหล่องอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 9 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในอดีตชาวบ้านปางแดงใน ได้อาศัยอยู่ บ้านนอแล ดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และได้ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านปางแดงในเมื่อ พ.ศ. 2527 ชาวปะหล่องที่เข้ามาในได้ซื้อที่ดินจากคนพื้นราบเพื่อที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร ซึ่งเดิมพื้นที่เป็นไร่เหล่าของชาวกะเหรี่ยงหรือชาวปกากะญอ ต่อมาชาวไทยพื้นราบส่วนหนึ่งได้เข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ในช่วงแรกได้มีการอพยพมาเพียง 11 ครอบครัว สาเหตุที่ ย้ายจากที่เดิมมาเนื่องจากปัญหาเรื่องยาเสพติด ซึ่งในตอนนั้นมีการค้ายาเสพติดตามชายแดนเป็น จำนวนมากรวมทั้งพื้นที่ในอำเภอเชียงดาวและชาวบ้านไม่ต้องการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว ประกอบกับการทำมาหากินลำบากเนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐานจึงต้องย้ายที่อยู่ใหม่ การตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าปะหล่องในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2524 เป็นช่วงแรกๆ ที่ชาวปะหล่องย้ายเข้ามาอยู่ตามตะเข็บชายแดนมากมายหลายกลุ่ม ต่อมาช่วงปี พ.ศ.2525 ชาวปะหล่องที่ตั้งถิ่นฐานบ้านนอแล ดอยอ่างขาง ขอพระบรมราชานุญาต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่เสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรชาวลาหู่และชนเผ่าที่อาศัยอยู่บริเวณ โครงการหลวงอ่างขาง ขออาศัยเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองในประเทศไทย ในช่วงปี 2525 – 2527 เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น และเนื่องจากบ้านแม่จอนเป็นไร่เหล่าของชาวปกากะญอ ที่ดินส่วนใหญ่มีเจ้าของแล้วจนทำให้ชนเผ่าปะหล่องต้องย้ายจากบ้านแม่จอนสู่บ้านปางแดงใน โดยมีผู้นำหมู่บ้าน คือ นายคำ จองตาล บ้านปางแดงในมีสภาพพื้นที่โดยรอบ มีความเอื้ออำนวยต่อการ ทำการเกษตร เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่มีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทำให้ ต้องพึ่งพาทางการเกษตรเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต (ที่มา สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเข้ามาในพื้นที่ท้ายสุดเมื่อเทียบกับชุมชนอื่น จึงทำให้การใช้พื้นที่เพาะปลูกทางด้าน การเกษตรมีข้อจำกัด ซึ่งเดิมพื้นที่นี้เป็นไร่เหล่าของชาวกะเหรี่ยงต่อมาชาวไทยพื้นราบส่วนหนึ่งได้ เข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ชนเผ่าปะหล่องต้องซื้อที่ดินจากคนพื้นราบเพื่อที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัย การใช้ที่ดินที่ไม่มีสิทธิในการถือครองที่ดิน ขนาดของพื้นที่กับการไถและไถลากจากแหล่งน้ำ

ขึ้นอยู่กับปัจจัยก่อนหลังของการโยกย้ายเข้ามาอยู่ วิธีการดำรงชีวิตของชุมชนปัจจุบันชุมชนถูกล้อมรอบด้วยสวนป่าอยู่ติดเขตชายขอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติศรีลานนา ทำให้ประสบปัญหาข้อจำกัดในการใช้พื้นที่เพื่อการผลิต ในการทำอาชีพเกษตร ชาวปะหล่องบ้านปางแดงในยังชีพด้วยการผลิตพืชพาณิชย์ ชาวปะหล่อง บ้านปางแดงในปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เหลื่อมกับการปลูกถั่ว (relay cropping) และมีการปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยวิธีการปลูกถั่วแปยีลงในพื้นที่ เพื่อชีวิตความเป็นอยู่และรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นพัฒนาไปพร้อมขยายตัวของจำนวนประชากรกับขนาดพื้นที่ที่ถูกจำกัด ระบบผลิตของชนเผ่าที่มีภูมิปัญญาและองค์ความรู้ ถือเป็นภูมิปัญญาที่ควรปฏิบัติและเก็บรักษาไว้ ระบบการปลูกพืชเหลื่อมฤดูและการอนุรักษ์ดินโดยวิธีการทำแนว คันหญ้าแฝกขวางความลาดเทของพื้นที่ เหมาะกับพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงมีภูเขา สลับซับซ้อน เพื่อลดการเกิดภัยการของดิน (soil erosion) การแก้ปัญหาเหล่านี้สามารถกระทำได้ โดยการนำเอาแบบการอนุรักษ์ดินซึ่งมีอยู่หลายวิธีการมาใช้ให้เหมาะสม เพื่อช่วยในการอนุรักษ์ดินได้ดี และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของระบบการปลูกพืช สามารถแนะนำเกษตรกรที่ทำการเกษตรบนพื้นที่ดอนและบนพื้นที่สูงได้เพื่อระบบการผลิตที่ยั่งยืน

ปัจจุบันรูปแบบการผลิตได้ถูกปรับเปลี่ยนไป จากการเกษตรเพื่อยังชีพไปสู่การเกษตรเชิงพาณิชย์ เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น พัฒนาไปพร้อมการขยายตัวของจำนวนประชากรกับขนาดพื้นที่ที่ถูกจำกัด โดยทำการเกษตรอาศัยน้ำฝนแหล่งน้ำธรรมชาติ (rainfed farming area) เมื่อความต้องการของตลาดที่เพิ่มมากขึ้น ไปสู่ระบบการผลิตเชิงพาณิชย์ กับการเพิ่มผลผลิตเพื่อรายได้ โดยไม่คำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของดิน การพังทลายของหน้าดิน มลพิษทางอากาศ ที่ล้วนแต่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษายังชีพทางด้านลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามระบบการปลูกถั่วเหลื่อมข้าวโพดโดยวิธีการไม่เผาและไม่ไถ ของชนเผ่าปะหล่องบ้านปางแดงใน ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน เป็นการคลุมวัชพืช ลดปัญหาเรื่องโรคแมลงและการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการยอมรับระบบการปลูก ถั่วเหลื่อมข้าวโพดโดยวิธีการไม่เผาและไม่ไถโดยชนเผ่าปะหล่อง บ้านปางแดงใน ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการยอมรับระบบการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดโดยวิธีการไม่เผาและไม่ไถ ของชนเผ่าปะหล่อง บ้านปางแดงใน ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ตลอดจนข้อเสนอแนะระบบการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดโดยวิธีการไม่เผาและไม่ไถ โดยชนเผ่าปะหล่อง บ้านปางแดงใน ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการ ศึกษาจะสามารถนำไปเป็นผลที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อที่จะวางแผนการปรับปรุง ส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดโดยการไม่เผา และไม่ไถ บนพื้นที่ดอน และพื้นที่สูง และเป็นแนวทางในการส่งเสริมและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในพื้นที่บ้านปางแดงใน และในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งเป็นการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่าใช้ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า กับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยทางด้านลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มี ความสัมพันธ์ต่อการยอมรับระบบการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดโดยการไม่เผา และไม่ไถ โดยชนเผ่าปะหล่อง บ้านปางแดงใน ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1. ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่

- 1.1 อายุ
- 1.2 การอบรมด้านการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพด
- 1.3 ประสบการณ์ในอาชีพ
- 1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- 1.5 การเดินทางออกนอกพื้นที่

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- 2.1 จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือน
- 2.2 ขนาดพื้นที่ถือครองทั้งหมด
- 2.3 ขนาดพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองข้าวโพด
- 2.4 พื้นที่ตนเอง
- 2.5 พื้นที่เช่า
- 2.6 รายได้จากผลผลิต
- 2.7 รายได้ภาคเกษตรทั้งหมด
- 2.8 รายได้ทั้งหมดในครัวเรือน
- 2.9 รายจ่ายทั้งหมดภาคเกษตร
- 2.10 รายจ่ายทั้งหมดในครัวเรือน

3. ปัจจัยด้านอื่น ๆ

- 3.1 ระดับ แรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดโดยวิธีการไม่เผาและไม่ไถ
- 3.2 การได้รับความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูก ถั่วเหลือง ข้าวโพดโดยวิธีการไม่เผาและไม่ไถ
- 3.3 ความรู้เกี่ยวกับการการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดโดยวิธีการไม่เผาและไม่ไถ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

การยอมรับระบบการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดโดยการไม่เผาและไม่ไถ พรวน โดยชนเผ่าปะหล่อง บ้านปางแดงใน ต.เชียงดาว อ. เชียงดาว จ.เชียงใหม่

- ด้านการเตรียมการก่อนปลูก
- ด้านการปลูกและการดูแลรักษา
- ด้านการจัดการเก็บเกี่ยว

นิยามศัพท์

การยอมรับ หมายถึง การนำเอาวิธีการหรือเทคโนโลยีการระบบการปลูกถั่วเหลือง ข้าวโพดโดยวิธีการไม่เผาและไม่ไถ ไปใช้โดยชนเผ่าปะหล่องบ้านปางแดงใน

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรชนเผ่าปะหล่องผู้ปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดโดยการไม่เผาและไม่ไถ บ้านปางแดงใน ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การปลูกพืชเหลื่อมฤดู (relay cropping) หมายถึง การปลูกพืชต่อเนื่องคาบเกี่ยวกัน โดยการปลูกพืชที่สอง (second crop) ระหว่างของพืชแรก (first crop) ในขณะที่พืชแรกให้ผลผลิตแล้วแต่ยังไม่แก่เต็มที่ ส่วนใหญ่การปลูกพืชเหลื่อมฤดูนี้ จะไม่มีการไถพรวนและเตรียมดินการปลูกพืชเหลื่อมฤดูก็เพื่อต้องการใช้เวลา ความชื้น และปุ๋ยที่ตกค้างอยู่ในดินขณะที่พืชแรกรอการเก็บเกี่ยวให้เป็นประโยชน์กับพืชที่จะปลูกตามมา (เกษตรพลิกฟื้นชาติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : ระบบออนไลน์)

ปะหล่อง หมายถึง เป็นชนเผ่าที่อพยพจากเมียนมาร์ เข้าสู่ไทยเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2527 เรียกตัวเองว่า "ดาละอั้ง" (Da - ang, ra - ang, ta - ang) คำว่า ปะหล่องเป็นภาษาไทยใหญ่ ซึ่งใช้เรียกชนกลุ่มนี้ ชาวเมียนมาร์เรียกปะหล่องว่า "ปะลาวง" (Palaung) และไทยใหญ่บางกลุ่มก็ใช้คำว่า "คุนลอย" (Kunloi) ซึ่งมีความหมายว่าคนดอย หรือคนภูเขาแทนคำว่า "ปะหล่อง" (กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2540)

ระบบการปลูกพืช หมายถึง การปลูกพืชให้มากกว่าครั้ง นั่นก็คือการปลูกพืชตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป หรือชนิดเดียวแต่ ปลูก 2 ครั้งขึ้นไปในพื้นที่ และเวลาที่กำหนดให้ ระบบการปลูกพืชที่นี้จะต้องมีเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสอดคล้องกับทรัพยากรของเกษตรกรที่มีอยู่นอกจากนี้ยังทำให้เกิดรายได้ และผลผลิตต่อเกษตรกรสูงกว่าการปลูกพืชของเกษตรกรที่เคยปลูกอยู่แล้ว (ประกอบ, 2542)

การอนุรักษ์ดิน (soil conservation) หมายถึง การปฏิบัติต่อดินด้วยวิธีการใดๆ ก็ตามเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะรักษาดินให้มีความสามารถในการให้ผลผลิตสูงสุดและได้นานที่สุด กล่าวคือ เป็นการใช้ดินอย่างถูกวิธี เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงและบำรุงรักษา ให้ใช้ได้ยาวนานๆ โดยมีให้ดินเกิดการกร่อนหรือกษัยการ (erosion)

ความอุดมสมบูรณ์ของดิน หมายถึง ความมากน้อยของธาตุอาหารพืช ที่พืชจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดินที่อุดมสมบูรณ์หมายถึง ดินที่มีธาตุอาหารมาก และเมื่อสภาพแวดล้อมของดินเหมาะสม พืชก็เจริญเติบโตดี ส่วนดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ แม้มีสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เหมาะสม พืชก็จะไม่เจริญเติบโต